

DOI: 10.31648/kpp.12045

Magda Dziembowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-4370-5356

magda.dziembowska@uwm.edu.pl

Wolność i bezpieczeństwo osobiste jako fundament wartości Unii Europejskiej w kontekście implikacji orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Wstęp

Ochrona wolności i bezpieczeństwa stanowi fundament europejskiego systemu ochrony praw człowieka, wyrażony w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej¹ oraz w Europejskiej konwencji praw człowieka². Prawa te uzupełniają się, tworząc spójny mechanizm zapewniający każdej osobie wolność od arbitralnego pozbawienia wolności oraz prawo do ochrony przed nieuzasadnionymi ingerencjami w sferę prywatności i bezpieczeństwa osobistego. KPP, jako część prawa pierwotnego UE, jest wiążąca dla instytucji unijnych i państw przy wdrażaniu prawa UE. Zgodnie z jej art. 52 ust. 3 interpretacja praw „odpowiadających” EKPC jest identyczna, zapewniając spójność i jednolite standardy ochrony³. Wprawdzie państwa mają margines oceny przy ochronie bezpieczeństwa narodowego, to jednak Europejski Trybunał Praw Człowieka⁴ wymaga w tym zakresie pewnych unormowań.

Celem artykułu jest przedstawienie istniejących ram ochrony wolności i bezpieczeństwa osobistego na gruncie prawa europejskiego. W artykule zaprezentowano

¹ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U. UE C. z 2007 r., Nr 303, s. 1 z późn. zm.), dalej jako KPP.

² Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), dalej EKPC.

³ EU Charter of Fundamental Rights, <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/6-right-liberty-and-security> (data dostępu: 16.10.2025).

⁴ Dalej jako ETPC.

analizę postanowień KPP i EKPC w kontekście ochrony prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego w prawie europejskim. Tezą pracy jest stwierdzenie, że ustawodawstwo unijne zapewnia jednostce skuteczne instrumenty ochrony w razie zagrożenia lub naruszenia podstawowych praw zagwarantowanych w aktach unijnych, choć ich stosowanie w praktyce napotyka na liczne wyzwania organizacyjne i legislacyjne. Orzecznictwo ETPC zapewnia dynamiczną adaptację standardów ochrony do zmieniających się wyzwań. Jednocześnie wyznacza minimalne standardy gwarantujące wyegzekwowanie praw jednostki.

W pracy wykorzystano metodę dogmatycznoprawną, opartą na analizie przepisów KPP i EKPC, a także analizę orzecznictwa sądowego – ETPC. Wnioski wskazują na to, że ochrona wolności i bezpieczeństwa jest jednym z fundamentalnych dóbr chronionych przez prawo europejskie oraz że naruszenie prawa do wolności i bezpieczeństwa wciąż stanowi istotny odsetek stwierdzonych uchybień państw.

Ochrona wolności i bezpieczeństwa osobistego stanowi kluczowy filar europejskiego systemu praw człowieka. Opiera się na dualizmie KPP i EKPC. System ten łączy zakaz arbitralnych pozbawień wolności z prawami dotyczącymi sfery prywatnej i ochrony danych, a orzecznictwo ETPC zapewnia dynamiczne dostosowanie standardów do zmieniających się wyzwań.

Implementacja prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego w prawie unijnym

Rozwój prawa w związku z przystąpieniem państw do Unii Europejskiej spowodował, że problematyka ochrony życia i zdrowia ludzkiego została ujęta na poziomie międzynarodowym. Związana jest ona bezpośrednio z prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego, które stanowi prawo podstawowe ujęte w KPP. Dorobek wartości, które Unia Europejska przyjmuje w swojej polityce, został wypracowany głównie poprzez orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ETPC, a także dzięki wszelkim aktom tworzonych przez Instytucje Unii Europejskiej⁵. Uwzględnienie w KPP ochrony życia i zdrowia człowieka wskazuje na to, że prawo to spełnia doniosłą rolę w regulacjach Unii Europejskiej⁶. Dokument ten został przyjęty dnia 7 grudnia 2000 r. podczas szczytu Rady Europejskiej w Nicei. Unaocznia on przemiany dokonane w Europie po przyjęciu EKPC⁷. Powstał on w oparciu o podstawowe i zarazem najważniejsze akty dotyczące ochrony praw człowieka. Zaliczyć do nich należy dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych: Powszechną deklarację praw człowieka z 1948 r., Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych z 1966 r., dokumenty Rady Europy: Europejską konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz protokoły dodatkowe, Konwencję o prawach człowieka i biomedycynie, dokumenty,

⁵G. Michałowska, *Ochrona praw człowieka w Radzie Europejskiej i Unii Europejskiej*, Warszawa 2007, s. 103.

⁶C. Mika, K. Gałka, *Prawa podstawowe w prawie i w praktyce Unii Europejskiej*, Toruń 2009, s. 242.

⁷J. Hołda i in., *Prawa człowieka zarys wykładu*, Warszawa 2008, s. 75–76.

które UE przyjęła: dyrektywy, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Traktat ustanawiający Unię Europejską, Wspólnotową kartę socjalnych praw podstawowych pracowników⁸. Przepisy dotyczące wolności i bezpieczeństwa osobistego, zawarte w przytoczonych aktach, jak i te znajdujące się w KPP, są tożsame – mają taki sam zakres i znaczenie⁹.

W tytule II KPP *Wolność* w art. 6 zapisano: „Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego”. Jest to jedno z najstarszych praw człowieka, gdyż już pierwsze regulacje na ten temat sięgają czasów średniowiecza. Pojęcia „wolność” i „bezpieczeństwo” stanowią dwa odrębne terminy, jednakże, rozpatrując je pod względem prawnym, są one ściśle ze sobą powiązane. W KPP odnoszą się *stricte* do fizycznego aspektu człowieczeństwa. Przejawia się to w zakazie bezpodstawnego zatrzymania czy też pozbawienia wolności człowieka¹⁰. Również za takim ujęciem terminów wypowiedział się ETPC w wyroku *Guzzardi v. Włochy* z 1980 r., w którym Trybunał odwołał się do art. 5 EKPC, podkreślając, że w prawie człowieka zawiera się wolność pod względem fizycznym, co ma na celu zabezpieczenie jednostki przed bezprawnym pozbawieniem wolności¹¹. Artykuł ten odwołuje się do podmiotowego charakteru prawa, co oznacza, że podmiot ma do dyspozycji wachlarz uprawnień w dochodzeniu tego prawa. Może domagać się zapewnienia mu wykonania zagwarantowanych mu praw, jak również nałożonych na organy obowiązków¹². Natomiast zasady prawa mają charakter opisowy, o czym świadczy orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W doktrynie oznacza to pewien wzór, na którym opiera się funkcjonowanie i struktura instytucji prawnych¹³. W I rozdziale KPP *Godność* zapisano: „Godność człowieka jest nienaruszalna. Należy ją szanować i chronić”. W preambule zaś w naczelnym miejscu postawiono jednostkę ludzką. Podkreślone zostało, że Unia Europejska ma za zadanie zapewnić sferę wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości jak również fakt, wskazujący na to, że za fundament całej UE należy uznać zasady ludzkiej godności, wolności, równości i solidarności¹⁴.

W pierwotnym założeniu KPP miała jedynie skonsolidować i umocnić prawa, które już obowiązywały w ramach działań wspólnotowych¹⁵, zawiera w sobie bowiem prawa już istniejące. Poprzez takie skumulowanie praw w jednym dokumencie stanowi ona źródło orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹⁶. Warto w tym miejscu wskazać, że KPP kwestionował jednak papież Jan Paweł II, który 14 grudnia 2000 r. zauważył, że brak jest w niej „odwołania do Boga, który jest najwyższym źródłem godności ludzkiej i jej podstawowych praw, zaś jego negacja w XX wieku

⁸ A. Florczyk, *Ochrona praw podstawowych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2009, s. 45.

⁹ C. Mika, K. Gałka, op. cit., s. 248.

¹⁰ Ibidem, s. 241, 248.

¹¹ Wyrok z 2 października 1980 r., seria A, nr 39, pkt 92 w sprawie *Guzzardi v. Włochy*.

¹² T. Stawicki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 1998, s. 23.

¹³ C. Mika, K. Gałka, op. cit., s. 258.

¹⁴ T. Astramowicz-Leyk, *Międzynarodowe systemy ochrony praw i wolności człowieka*, Olsztyn 2009, s. 99.

¹⁵ A. Cieleń, *Prawa polityczne obywateli Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 36.

¹⁶ A. Florczyk, op. cit., s. 53.

doprowadziła do dyktatury bożków, wyrażającej się w uwielbieniu rasy, klasy, państwa, narodu czy partii, zamiast żywego, prawdziwego Boga”¹⁷.

Prawa i wolności, które przysługiwać powinny każdemu obywatelowi, zostały zawarte w art. 5 EKPC. Stanowi on, że wolności co do zasady pozbawić człowieka nie wolno, jednakże istnieją od tego wyjątki, które zostały enumeratywnie wyliczone. Obejmują one przypadki pozbawienia wolności osoby skazanej na karę pozbawienia wolności, wykonania zatrzymania lub aresztowania osoby zgodnego z prawem, tak aby osoba taka wykonała nałożony na nią obowiązek albo w celu postawienia ją przed stan oskarżenia, jeżeli są ku temu uzasadniające przypuszczenia, jak również w celu przekazania innemu kraju na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, albo nie-dopuszczeniu, aby osoba nielegalnie przekroczyła granice. Pozbawienia wolności można dokonać również w stosunku do alkoholika, narkomana, chorego umysłowo albo osoby roznoszącej chorobę zakaźną¹⁸. Na mocy tego artykułu każda osoba zatrzymana ma prawo do uzyskania informacji o przyczynach zatrzymania i zarzutach. Bez zbędnej zwłoki zostaje przekazana organowi sądowemu i osądzona w rozsądnym terminie albo też w uzasadnionych przypadkach zwolniona. Każda osoba zatrzymana lub aresztowana może odwołać się do sądu, jak również dochodzić odszkodowania za pogwałcenie przepisów dotyczących postępowania z osobą w przypadku jej zatrzymania lub aresztowania, jeżeli do takiego pogwałcenia doszło¹⁹.

Orzecznictwo ETPC pełni dwojaką funkcję – z jednej strony ustanawia powszechne standardy ochrony praw jednostki, z drugiej strony w praktyce wdrażanie jego wyroków w porządkach krajowych napotyka na liczne przeszkody legislacyjne, organizacyjne i kulturowe, co ogranicza skuteczność ochrony praw człowieka w Europie. Należy zauważyć, że rozwój orzecznictwa wyznacza minimalny standard ochrony. W świetle powyższego orzeczenia ETPC wyznaczają skuteczne ramy ochrony praw człowieka w Europie, jednak ich praktyczna skuteczność zależy od woli politycznej, zasobów administracyjnych i spójności prawodawstwa krajowego.

Kontekst prawny i praktyczne implikacje orzeczeń ETPC

W rocznym sprawozdaniu ETPC z 2024 r. odnotowano, że Trybunał rozstrzygnął 9836 spraw zakończonych wydaniem wyroków merytorycznych. Najczęstsze przyczyny skarg, obejmujące art. 5 EKPC, dotyczyły bezprawnego przedłużania tymczasowego aresztowania, bezpodstawnego zatrzymania administracyjnego, niewystarczającej i nie-terminowej sądowej kontroli legalności detencji oraz naruszenia prawa do odszkodowania za niezgodne z prawem pozbawienie wolności²⁰.

W latach 2024–2025 ETPC wydał kilka istotnych wyroków, obejmujących kwestie dotyczące prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Orzeczenia te skierowane

¹⁷ G. Michałowska, op. cit., s. 266.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ J. Sozański, *Prawa człowieka w Unii Europejskiej*, Poznań–Warszawa 2009, s. 105.

²⁰ Poll: best and worst ECtHR Judgment and best separate opinion of 2024, <https://strasbourgob-servers.com/2025/02/07/poll-best-and-worst-ecthr-judgment-and-best-separate-opinion-of-2024/> (data dostępu: 14.10.2025).

były m.in. przeciwko Polsce, Grecji czy Ukrainie. W przypadku Włoch odnotowano dwa naruszenia art. 5 EKPC, łącznie w oparciu o 58 wyroków wydanych przeciwko temu państwu²¹.

Najbardziej aktualnym jest wyrok z 31 lipca 2025 r. skierowany przeciwko Polsce (*Siedlecka v. Polska*, skarga nr 13375/18)²². Jest to przełomowy wyrok, stwierdzający naruszenie art. 5 EKPC przez Polskę²³. Skarżąca została zatrzymana podczas kontrdemonstracji w Warszawie, co przy okolicznościach faktycznych sprawy było niezgodne z porządkiem krajowym. Nie zostało wykazane, aby kontrola tożsamości była powodem tak długiego pozbawienia wolności. Wyrok stanowi wyraz precedensu w odniesieniu do oceny praktyki policyjnej, która jest stosowana podczas demonstracji nie tylko w Polsce, ale także w innych państwach-stronach EKPC. Wielogodzinne legitymowane stanowi formę szykany wobec osób biorących udział w proteście, co jest nielegalne i jednocześnie bezsprzecznie narusza standardy konwencyjne. Wyrok ETPC wskazuje wprost na to, że faktyczne pozbawienie wolności, spowodowane przedłużającym się legitymowaniem, musi mieć konkretną podstawę prawną, jak również musi być adekwatne do wymogu proporcjonalności i konieczności. Praktyka przetrzymywania osób w kordonach policyjnych przez kilka godzin, nawet po weryfikacji tożsamości, została uznana za niezgodną z art. 5 EKPC²⁴. Rzeczone orzeczenie nakłada na władze polskie obowiązek dokonania zmian zarówno w przepisach, jak i w praktyce policyjnej, które będą skutecznie gwarantować prawa jednostki do wolności osobistej oraz prawa związane z uczestnictwem w pokojowych zgromadzeniach. Tym samym orzeczenie wzmacnia standardy ochrony wolności osobistej przewidziane w art. 5 EKPC.

ETPC stwierdził również naruszenie art. 5 EKPC w sprawie *Friedrich i in. v. Polska* (wyrok z 20 czerwca 2024 r.)²⁵. W tym orzeczeniu ETPC uznał, że naruszenie nastąpiło w dwóch aspektach: pozbawienia wolności oraz naruszenia gwarancji proceduralnych. Trybunał przyjął wykładnię pojęcia „pozbawienie wolności”, odwołując się do występowania łącznie takich elementów, jak: niemożność swobodnego opuszczenia miejsca zatrzymania, użycie siły oraz kontrola fizyczna dokonywana przez uzbrojonych funkcjonariuszy. Sprawa ta potwierdza, że kumulacja wskazanych czynników dowodzi przekroczenia progu zwykłego ograniczenia swobody przemieszczania się, co tym samym stanowi faktyczne pozbawienie wolności²⁶. Ponadto zgodnie z art. 5 EKPC każdego zatrzymanego powinno się niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku informować

²¹ *Statistical data on cases regarding Italy dealt with by the European Court of Human Rights in 2024*, <https://unipd-centrodirittiumani.it/en/news/statistical-data-on-cases-regarding-italy-dealt-with-by-the-european-court-of-human-rights-in-2024> (data dostępu: 14.10.2025).

²² Wyrok w sprawie *Siedlecka przeciwko Polsce*, skarga nr 1337518, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/wyrok-w-sprawie-siedlecka-przeciwko-polsce-skarga-nr-1337518> (data dostępu: 14.10.2025).

²³ Wyrok z 31 lipca 2025 r. w sprawie *Siedlecka v. Polska* nie jest jeszcze ostateczny (stan na: 14.10.2025).

²⁴ *Ewa Siedlecka wygrała w Strasburgu. ETPC uznał jej skargę*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/ewa-siedlecka-wygrala-w-strasburgu-etpc-uzna-jej-skarge> (data dostępu: 14.10.2025).

²⁵ *Najnowszy wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka61> (data dostępu: 14.10.2025).

²⁶ *Wytyczne w zakresie stosowania artykułu 5 – praw do wolności i bezpieczeństwa osobistego (art. 5), s. 5-7*, https://arch-bip.ms.gov.pl/Data/Files/public/bip/prawa_czlowieka/zalecenia/wytyczne-w-zakresie-stosowania-art-5-echr.pdf (data dostępu: 14.10.2025).

o przyczynach zatrzymania, jak i stawianych mu zarzutach. Jest to wyraz gwarancji przed nieuprawnionym aresztowaniem, co stanowi część ochrony przewidzianej przez EKPC²⁷. Trybunał stwierdził też, że niepoinformowanie stanowi samodzielną podstawę naruszenia gwarancji proceduralnych. Według dokonanych ustaleń władze polskie nie zapewniły podstawowych praw człowieka na skutek zastosowania środków naruszających prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Wyrok *Friedrich i in. v. Polska* stanowi istotne orzeczenie, gdyż wzmacnia ochronę prawa do wolności osobistej oraz rozbudowuje gwarancję możliwości realnej obrony i złożenia skargi na zatrzymanie, które zostało dokonane w bezprawny sposób.

Stwierdzenie naruszenia art. 5 EKPC nastąpiło również w sprawie *Ruthovskyy i in. v. Ukraina* (wyrok z 29 maja 2025 r., skarga nr 12569/24)²⁸. W sprawie tej skarżący podnosili naruszenie przepisów EKPC, m.in. nadmiernej długości tymczasowego aresztowania. W wydanym orzeczeniu ETPC uznał zasadność stawianych zarzutów i wskazał, że w odniesieniu do stosowania środków zapobiegawczych przez ukraiński system wymiaru sprawiedliwości istnieją problemy systemowe. Zaznaczył, że sądy krajowe często dokonywały przedłużania aresztu, nie biorąc pod uwagę żadnych alternatywnych środków²⁹. Trudności z przestrzeganiem standardów wynikających z art. 5 EKPC są aktualne, gdyż, jak wskazuje Prezes Sądu Najwyższego Ukrainy, udział aresztu tymczasowego wśród wszystkich wniosków o zastosowanie środków zapobiegawczych wzrósł z jednej trzeciej do ponad dwóch trzecich³⁰. W kontekście trwającej wojny w Ukrainie orzeczenie ETPC ma szczególne znaczenie. Wprawdzie standardy wynikające z EKPC pozostają wiążące, nawet w wyjątkowych okolicznościach, to jednak można przypuszczać, że stan wojenny wywiera obecnie istotny wpływ na brak alternatyw dla tymczasowego aresztowania.

Najbardziej aktualne orzeczenie ETPC odnoszące się do art. 5 EKPC wydane zostało 14 października 2025 r. (*B.F. v. Grecja*, skarga nr 59816/13). Skarżący zarzucił bezprawne naruszenie pozbawienia wolności, brak skutecznego środka odwoławczego oraz przewlekłość postępowania. ETPC nie uznał zasadności zarzutów, wskazując, że nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 1 i 4 EKPC. W orzeczeniu podkreślono, że w rozumieniu art. 5 EKPC pozbawienie wolności ma charakter autonomiczny, a kontrola sądowa jest niezależna i odnosi się również do administracyjnych aresztów cudzoziemców³¹. Sprawa ma istotne znaczenie dla procedury azylowej, gdyż wyznacza standardy oraz granice efektywnej kontroli sądowej nad środkami przymusu.

²⁷ <https://www.justiceinitiative.org/uploads/8be01dfa-2cc6-4e5b-970f-a287d1eb7663/arrest-rights-template-brief-right-to-information-polish-201308060.pdf> (data dostępu: 14.10.2025).

²⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%22001-243270%22%7D> (data dostępu: 14.10.2025).

²⁹ *The most notable cases against Ukraine in the ECHR*, <https://advokat-zhuk.com.ua/en/the-most-notable-cases-against-ukraine-in-the-echr/> (data dostępu: 14.10.2025).

³⁰ *Supreme Court discusses ways to implement ECHR judgments in Ignatov v. Ukraine case and respect for the right to liberty and security of person*, <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1791647/> (data dostępu: 14.10.2025).

³¹ <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-8355559-11797756&file-name=Judgments%20of%2014.10.2025.pdf> (data dostępu: 14.10.2025).

Wnioski

Oprócz dokumentów fundamentalnych dla ochrony życia i zdrowia człowieka powstało wiele innych regulacji o charakterze prawnym, zawierających tę tematykę. Zaliczyć tu należy umowy międzynarodowe, jak również wszelkie deklaracje polityczne odnoszące się do aspektu ochrony praw człowieka, np. Konwencję o ochronie praw pracowników migrantów i ich rodzin z dnia 18 grudnia 1990 r., Deklarację praw i obowiązków osób, grup i organów społecznych w sprawie promocji i obrony powszechnie uznanych praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 9 grudnia 1998 r. czy też Deklaracja o policji z 1979 r. Ta ostatnia dotyczy nie tylko funkcjonariuszy policji, ale również odnosi się do milicji, tajnych służb i innych sił, które pełnią podobne funkcje. Zawiera katalog cech, jakimi powinien odznaczać się funkcjonariusz policji, a także nakłada bezwzględny obowiązek sprzeciwu wobec łamania prawa.

Przytoczone w niniejszej pracy orzeczenia ETPC w zakresie naruszeń art. 5 EKPC są reprezentatywne dla tendencji orzeczniczej. Trzonem orzecznictwa ETPC w sprawach dotyczących art. 5 EKPC jest ograniczenie arbitralności zatrzymań. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w kontekście migracji. Należy zauważyć, że w swoich orzeczeniach ETPC coraz precyzyjniej definiuje zakres ochrony prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Ma to szczególnie wyraz w zaostrzeniu kontroli nad długością tymczasowego aresztowania oraz rozszerzenia pojęcia „pozbawienie wolności” na nowe kategorie zatrzymań administracyjnych³².

W 2024 r. ETPC wydał 9836 wyroków³³, co stanowi wzrost o 63% w porównaniu z rokiem poprzednim³⁴. Analiza danych krajowych i wybranych orzeczeń pozwala stwierdzić, że naruszenia prawa do wolności i bezpieczeństwa (art. 5 EKPC) wciąż stanowią istotny odsetek stwierdzonych uchybień.

Najnowsze orzeczenia ETPC tworzą mocny fundament dla ochrony podstawowych praw człowieka i stanowią ważny element w rozwoju standardów art. 5 EKPC w orzecznictwie europejskim. Dokonana analiza orzecznictwa z 2024 r. oraz z 2025 r. wskazuje, że ETPC coraz bardziej rygorystycznie interpretuje art. 5 EKPC. Problem zgodności krajowych przepisów z wymogami art. 5 EKPC pozostaje aktualny, a orzecznictwo ETPC akcentuje konieczność silnej ochrony wolności osobistej i proceduralnych gwarancji w procesie.

Orzecznictwo ETPC stanowi fundamentalne źródło kształtowania minimalnych standardów oraz ich dynamicznej adaptacji do nowych wyzwań. Jednak jego niektóre obszary wymagają reform *de lege ferenda*. Trzeba zauważyć, że mimo wypracowanych standardów wdrażanie orzeczeń ETPC napotyka na przeszkody. Celem wzmocnienia ochrony wolności i bezpieczeństwa osobistego słuszne wydaje się wprowadzenie

³² Por. *Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights*, https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_5_eng (data dostępu: 14.10.2025).

³³ Poll: *best and worst ECtHR Judgment...*

³⁴ *Annual Report European Court of Human Rights 2023*, <https://immigrazione.it/docs/2024/echr-annual-report-2023.pdf> (data dostępu: 14.10.2025).

alternatywnych środków zapobiegawczych dla tymczasowego aresztowania, zwłaszcza w sytuacjach nadzwyczajnych (pandemie, konflikty zbrojne), a także ujednolicenie przepisów krajowych ze standardami wyrażonymi w art. 5 EKPC poprzez wdrożenie procedur kontrolnych. Nie bez znaczenia dla zapewnienia przejrzystości działań administracyjnych lub sądowych związanych z pozbawieniem wolności pozostaje również potrzeba udostępniania statystyk i analiz przypadków naruszeń na poziomie krajowym i na poziomie UE.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U. UE C z 2007 r., Nr 303, s. 1 z późn. zm.).

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).

Literatura

Astramowicz-Leyk T., *Międzynarodowe systemy ochrony praw i wolności człowieka*, Olsztyn 2009.

Cieleń A., *Prawa polityczne obywateli Unii Europejskiej*, Warszawa 2008.

Florczyk A., *Ochrona praw podstawowych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2009.

Hołda J. i in., *Prawa człowieka zarys wykładu*, Warszawa 2008.

Michałowska G., *Ochrona praw człowieka w Radzie Europejskiej i Unii Europejskiej*, Warszawa 2007.

Mika C., K. Gałka, *Prawa podstawowe w prawie i w praktyce Unii Europejskiej*, Toruń 2009.

Sozański J., *Prawa człowieka w Unii Europejskiej*, Poznań–Warszawa 2009.

Stawecki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 1998,

Orzecznictwo

Wyrok ETPC z 2 października 1980 r. w sprawie *Guzzardi v. Włochy*, skarga nr 7367/76.

Wyrok ETPC z 29 maja 2025 r. w sprawie *Rutkovskyy in. v. Ukraina*, skarga nr 12569/24.

Wyrok ETPC z 20 czerwca 2024 r. w sprawie *Friedrich i in. v. Polska*, skarga nr 25344/20.

Wyrok ETPC wyrok z 31 lipca 2025 r. w sprawie *Siedlecka v. Polska*, skarga nr 13375/18.

Wyrok ETPC z 14 października 2025 r. w sprawie *B.F. v. Grecja*, skarga nr 59816/13.

Źródła internetowe

- Annual Report European Court of Human Rights 2023*, <https://immigrazione.it/docs/2024/echr-annual-report-2023.pdf>.
- EU Charter of Fundamental Rights, <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/6-right-liberty-and-security>.
- Ewa Siedlecka wygrała w Strasburgu. ETPCz uznał jej skargę*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/ewa-siedlecka-wygrala-w-strasburgu-etpcz-uznal-jej-skarge>.
- Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights*, https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_5_eng.
- Najnowszy wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka61>.
- Poll: best and worst ECtHR Judgment and best separate opinion of 2024*, <https://strasbourgoobservers.com/2025/02/07/poll-best-and-worst-ecthr-judgment-and-best-separate-opinion-of-2024/>.
- Statistical data on cases regarding Italy dealt with by the European Court of Human Rights in 2024*, <https://unipd-centrodirittiumani.it/en/news/statistical-data-on-cases-regarding-italy-dealt-with-by-the-european-court-of-human-rights-in-2024>.
- Supreme Court discusses ways to implement ECHR judgments in Ignatov v. Ukraine case and respect for the right to liberty and security of person*, <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1791647/>.
- The most notable cases against Ukraine in the ECHR*, <https://advokat-zhuk.com.ua/en/the-most-notable-cases-against-ukraine-in-the-echr/>.
- Wyrok w sprawie Siedlecka przeciwko Polsce, skarga nr 1337518*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/wyrok-w-sprawie-siedlecka-przeciwko-polsce-skarga-nr-1337518>.
- Wytyczne w zakresie stosowania artykułu 5 – praw do wolności i bezpieczeństwa osobisteo (art. 5)*, https://arch-bip.ms.gov.pl/Data/Files/public/bip/prawa_czlowieka/zalecenia/wytyczne-w-zakresie-stosowania-art-5-echr.pdf.

Personal freedom and security as the foundation of the European Union's values in the context of the implications of European Court of Human Rights rulings

Summary

The article examines the role of the right to liberty and security of person within the human-rights protection system of the European Union, based on the Charter of Fundamental Rights of the EU and the European Convention on Human Rights (ECHR). It offers a dogmatic-legal interpretation of Article 5 ECHR, highlighting the prohibition of arbitrary deprivation of liberty, the necessity of transparent procedures,

and procedural safeguards. The most important judgments of the European Court of Human Rights (ECHR) are discussed, including significant rulings against Poland (*Siedlecka v. Poland*; *Friedrich and others v. Poland*), Greece, and Ukraine. The thesis of the paper is that EU law provides individuals with effective instruments of protection in the event of a threat to or violation of fundamental rights encompassing liberty and security. The study employs a dogmatic-legal method, based on analysis of the provisions of the Charter of Fundamental Rights and the European Convention on Human Rights, as well as an analysis of the Court's case law. Recent ECHR judgments strengthen minimum protection standards and adapt them to new challenges. The conclusions emphasize that, although ECHR case law creates a robust protective framework, its practical effectiveness depends on the adaptation of national legislation, the availability of administrative resources, and the political will to implement alternative preventive measures.

Keywords: freedom, personal security, European Court of Human Rights' case law, procedural safeguards